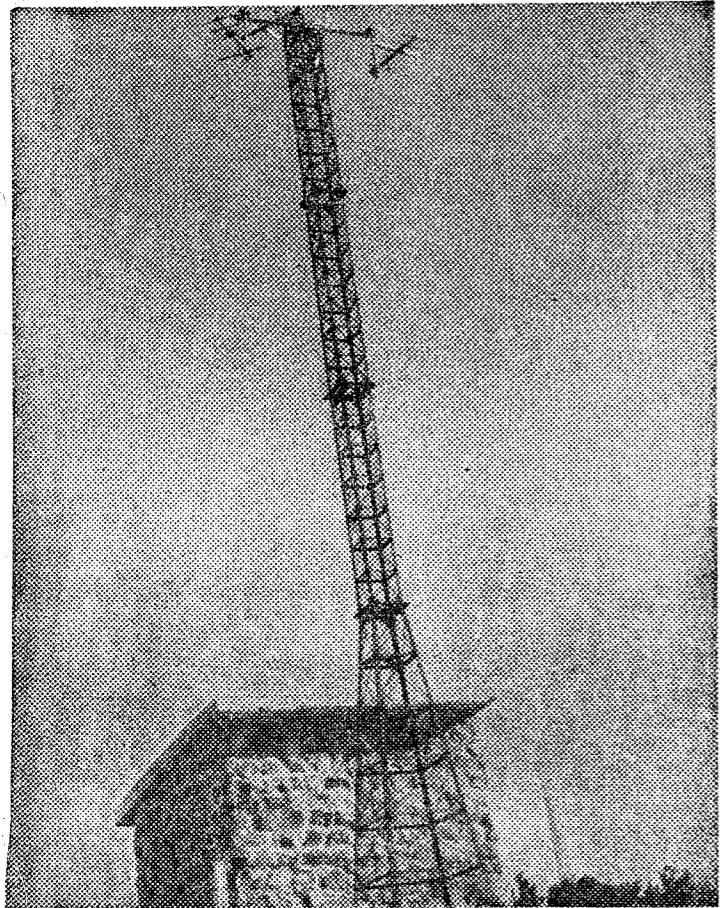

NAFAR - IZKUNTZAN ORRIA

EUSKALERRIAN BARRA

Euskal Akademia eta Espainiako Telebisioa

"Euskal Orri" hontako beste toki batean Euskal Akademiaren Batzarren berriak azaldu ziran. Irakurleei denak irakurtzeko eskatzen diegu, Azkenean Euskaltzaindiaren erabaki hau dator: Frantziako Telesioa euskerazko emisioak ematen hasiak dela jakinerazi zuten Euskaltzain Buru ordeak. Espainiakoari ere gauza bera esatzeko erabaki zuten Batzarreak.

Telebisioan orain ilabete bat inguru euskeraz emandako emisioak agertzen hasiak dira. Gu-txi bada ere zerbaitetik hasi behar da eta euskeraren gauzak azukero Frantziako Telebisioan agertzen dira.

Orain Espainiako Telebisioari bere txanda tokatu zaio. Esperoan gaude Euskal Akademiaren eskabidea Madrigo Telebisioaren aferrak bere gain eramaten dituzten jaunek onartuko dutela.

Espainiako V «Gahon-Kanta» Sariketa

Igaz bezala aurten ere Iruñe-

go "Nacion Klub" ak antolatua datorren emertzigarrean Iruñeko "Gayarre" Teatroan, gaubeko amar t'erdietan "Espainiako Bostgarren "Bilantzi" berrien Festaldia egingo da.

Sariketa hontan bi "euskal Eguberri kanta" ezaguerazko dira, Denetara amabl.

"Bilantzi" izanen dira: Amar erderaz kantatuak, eta bi euskeraz.

Euskeraz kantatuak: BIDEA BA DA; Kantaria: Xabier Madina. Soinu eta hitz egileak: De Val eta Iriando. GAU ERDIAN SOINUA: kantaria: Unai Irukoa, Soinu Egilea: Peru Artetxe, Letra Egilea: Jose Salaberria.

Urteoro bezala aurten ere aste dugu erdal gabon kantuen arraketa eta exitoa gure Iruñeko jandaren aurrean euskal kantuarrenak baino gutxi-

go izanen direla.

Laboa eta Etxamendi

Laboa eta Etxamendi euskal kantariak onetan ditugu. Laboa, medikua da, "Ez dok Amairu" kantari taldean aritzen dena. Pasaitarra, Etxamendi, nafatarra, Benafarroan sortu eta bizia.

Bi euskal kantari famatu hauek Paris'en egonaz dira bere euskal kantuar ezagueratzen joan berri den Azaroaren Zazpigarrean Paris'en Frantziako Herri.

Hizkuntzeen Kantaldia ospatu ziran, Han kantatzen erabili zituzten hizkuntzak hauek izan ziran: Okzitania, katalana bretoaia eta euskera. Servant bretoieraz, Marti okzitanoeraz, Llach katalanoeraz eta gutarrak euskeraz kantatu zuten.

«Euskal Kulturaren

bideetatik»

Loyola eta Donostiako Herri Irratiak Azaroaren 15 egunean saio berri batekin hasi ziran. Saio honen izena: "Euskal Kulturaren bideetatik".

Saio honen ordu erdiko luzeera izango du. Aste bakoitzaren asteleneretik ostiralara egingo da, arratsaldeko zazpietan. Saio hau entzule guzietatik parte hartu ahal izanen dute.

"Honako lau zati hauek izango ditu:

1.— Surrera gisa, galdera bat egingo da, Euskal Herriaren kultura gal deelarik, Galdera honi erantzunak diotenak Ikastolako umeak izango dira, 6 urtetik amar urtera bitarteko umeak; beren sende eta andereoen laguntza eska dezake-

te, Berak erantzuteko.

2.— Bigarren zati honetan ere Ikastolako umeak idatziko dute. Gai bat emango zaie.

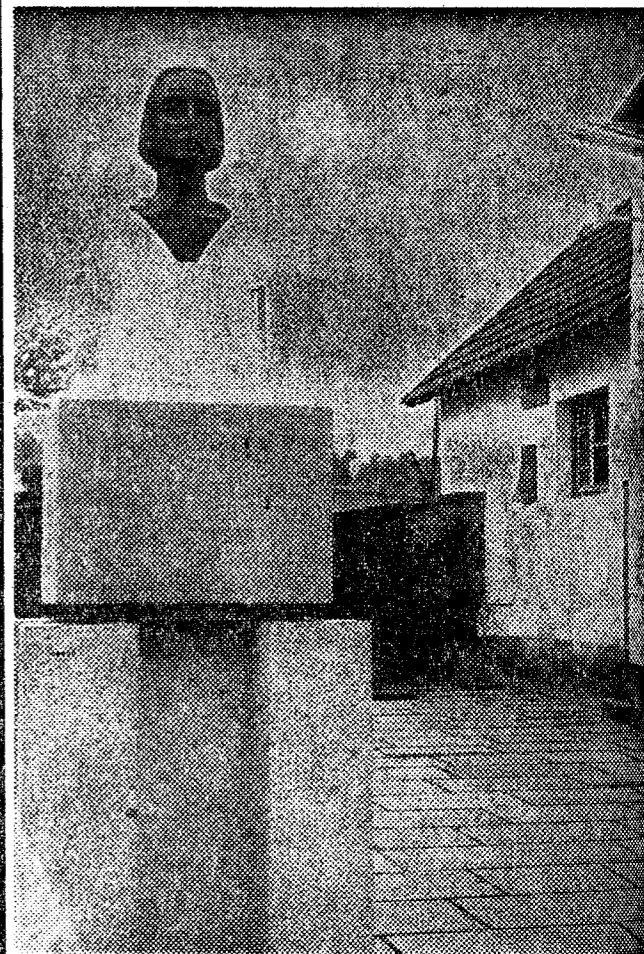
3.— Irugarren zatian beste bi zati ditu: Ikastolako umeak eta Lizeoko edo 11 urtetik 16 urtera bitarteko gazteak idatziko bai dute.

4.— Laugarren zati honek ere bi zati izango ditu: 11 urtetik 16 ra bitartekoak eta 16 goraokak idatziko bai dute.

Sari ederrak jarri dira. Idazlanen neurria: Folio bat alde batetik, makinaz idazten bada, eta bi aldeetatik folio bat, eskuz idazten bada. Gehiago ez gutxiago bai noski.

Euskaldun guziori Donostiako Loyolako irratiari deia: Har zuzte parte saio honetan, denon onerako izango delakoan bai gaude...

IKUSLE

TEOBALDO BIGARREN IDURIA

KONTU KONTARI

BURUNDA-KO SORGINAK

Burundan, beste nun-nahi bezala izan omen dira sorginak. San Donato aldetik, Andi menditik Orobera jaisten omen ziren gauaz. Ibilaldi hoietan ikusi zituztela esaten zutenak baziren. Beste batzuk ikusi gabe ere sinesten zuten.

Larunbat sanduko ezkilak emakume guzietatik dantzan jartzen zituen herritan. Aldeya ezkilak hasten zirenetik, jotzen despeitu bitartean, hiru belar klase bildu behar izaten ziren eta korrikan ohe azpian sartu. Sorginen kontrako erremedioa zela esaten zuten. Behin lan hori egin ondoren, "jotzak, jo, nahi baduki" hotsegiten zuten andre haiek. Arro ziren lan haundi hori egirik.

Iruki lorea eta elorria ere sorginen kontra ezartzen omen ziren atal-buruan. Beste batzuk azkonar atzaparra josten zuten atarian.

Baziren, halare, zobeit jende sorginetan sinesterik ez zutenak. Altsasuko mandazai bat Urbasa mendia aurrera omen zijoan gauaz.

—Aizak! esan omen zion bere lagunari; hau duk sorginen garaia.

—Ez dut nik hortan sinesterik, erantzun izan behar zion.

—Ea hiri ere nere lagun bati bezala gertatzen zaiken! Harek ere ez omen ziken sinesten eta gau batez nun entzuten duen:

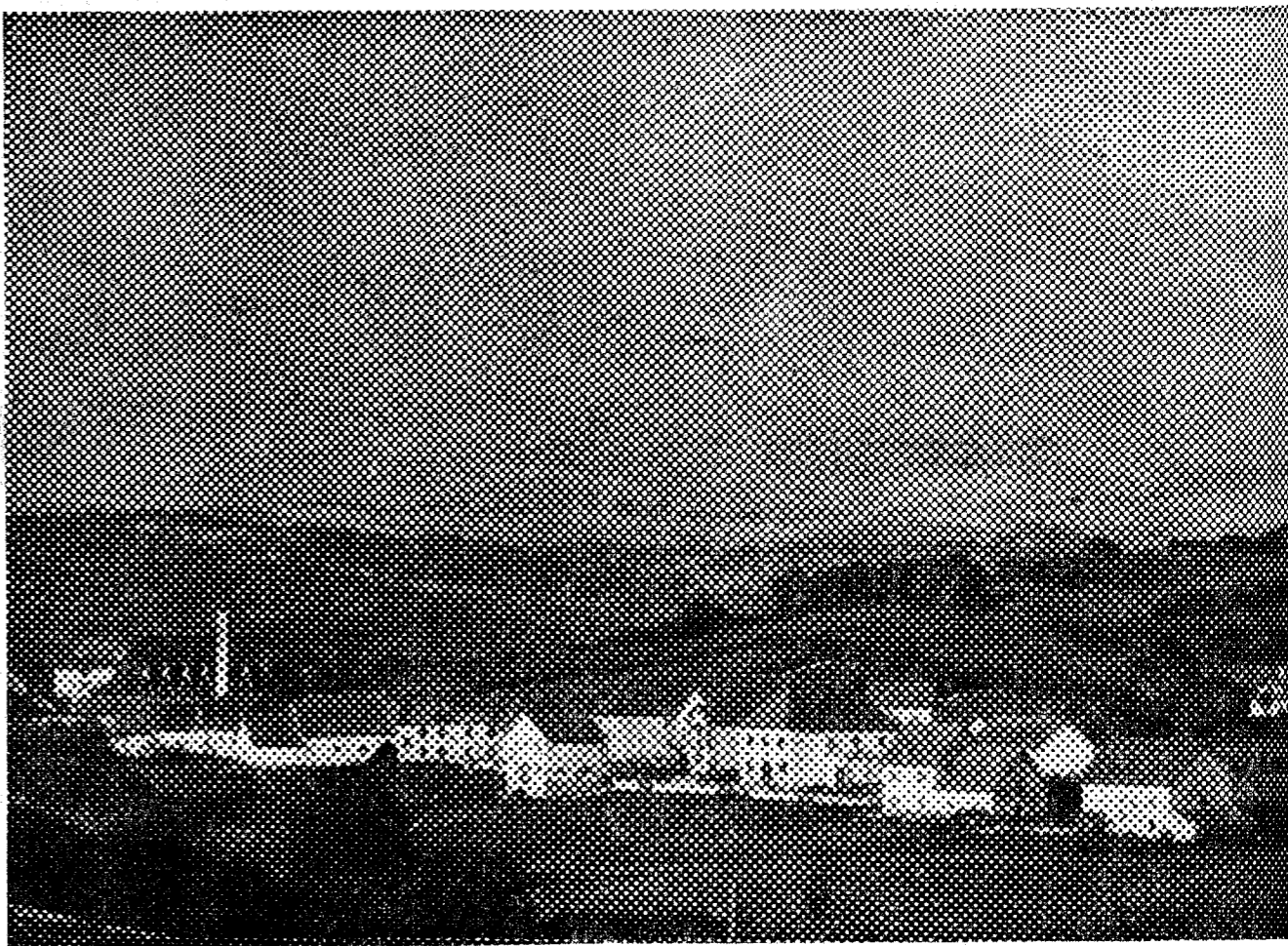
Sorginik badago, eztago?
Sorginik badago, eztago?
tarran, patta pattan...

Handik aurrera sinestu zuten bai sinestu!

SAGI

GURE AMA LURRA

AURITZ BERRI. ERRI TXURIA

AURITZ BERRI

Erri garbi ta polita onek, euskeraz Auritz berri du bere izena, Espinal erderaz. Erri ibarko erriak aundiena da. Kale, luze baten inguruan daude erautak etxe txuriak, tellatu gorriekin eta erriaren mutur batean Aezkoa aldera eliza berria, galanta liraina, arrosa margozko arriekin egita eta arbelazko tellatu luze batekin. Elizaren gaineko aldiari Santiago auzoa dago.

Berrain mendiko babesean sortu da gure erri alai eta. Azkeneko aldiari, a nintzala, "Mendi txuri" eta "Mendi aundi" elurrez beteak ikusten ziran. Erri inguruan zelai zabalak, urrutitirako mendak ederrak, nauai baso galantak. Izan leiken pagotegirik omena erri onek dauka. Bere izena ere alaxekoa Oianzabal; Arzilo ta Itolegin eratu degu. 1.140 hektareako basoa dago.

Gaur Auritz Berrin 325 biztanle ta 73 sendi bizi dira. Geienak larreak euskeraz idatzen dituzte. Orain berriz lur sagarrekini asi dira jota ke. Gainera erriko etxeak banatzen dizkie sendi bakoitzari, basoekin ataraten dituzten diruekin, 10.000 pezeta jaietan eta beste amar mila Eguberriaren. Ez da laguntza txikia. Basoko dirua orrekin, ere egin dute erriekin Paris txiki bat; kaleak berriak, etxeak apaindu, eliza ta frontoi berria. Eliza au, Nafarroan dagon ederrenetakoa da, merezi du gelditzea ta ikustea. 1961 garren urtean altxa zuten. Iru zati ditu; eliza, dorre luzea ta ataria bere arkupe ta iturriekin. Frontoi berria 1948 garren urtean egin zuten; bear bezela, alaxeko izena jarri diote, "ederrena". Iruñaruntz goazela badago bei kooperatiba bat. Bertan 14 baserriak batuta daude. Arroz etxe berri ta on bat, etorkizun aundikoa izango litzake erri zoragarri ontan.

Erri au ez da gaurkoa. 1269 garren urtean, sortuazi zuan Teobaldo II, Nafarroko erregeak. Gudan indartuz zuan errege au, auktuak ematen argia eta beartsuak laguntzen esku zabal.

Santiago bidean nola dagoen, erromeslariei, makifa bat mesede egia izango da.

Parrokian daukate guretz eder bat, 16 garren gizaldikoa, zilarrezkoa, "Luisek" egina ta Migel Santesteban Zatarenak emana.

Auñamendi muturreko erri ontan euskal usia artzen da. Eliza barranean euskeraz idatzita dago izki aundiakin: "Nor Jaungoikoa bezela" eta illerrian baita ere "goian bego". Orain dala 60 urte, bizparu aldiz urtean, itzaldia elizan euskeraz egiten zituzten; 1915 garren urtean, gogojardunak azkeneko aldi egin ziralara. Oraindik gure azkeneko anaien gerrate arte gizaseme guztiak euskeraz mintzatzen ziran. Txistulari eso ona ere ba eukan erri onek, "Silverio Villanueva" bere izena. Txistulari onen bidez aita Olazarane "Katedra dantza" altxatu zuan. Silberio gure azkeneko guda arte, txistua jo zuan. Gero mututa gelditu zuan.

Erri ontako gizasemek, arremen aundiak zituzten baztandarekin. Belarra ebakitzen zetozen eta danak euskeraz mintzatzen ziran.

Europako lenengo dala nagusi garaian, euskal frantses asko itzuli zijoazela, onera etorri ziran eta aien euskal kantak entzuten pozik egoten ziran Auritz Berritarrek.

Gure guda aurretik aurrak eskolaren bidez, erderaz mintzatzen asi ziran. Silberio txistulariaren emateak, bere aurrei, atsaldako gosaria eskatzerakoan, euskeraz egin aizen zien... gainerakoan txokolaterik gabe gelditzen ziran. Eduardo Iriar-

Perrando eta bertsulari nafarrak

Perrandok, bere auzo nafarrekin arremian andiak izan zituen: Amezketaren erriak, muga ondoan baitago. Ondoko bertsu hauek eztagirik non edo zer karletara kantatu zituen, baina Albiasuko norbait etorri zitzaioela (Albitxuar) eta bai Nafarroako bertsulari batzu alpatzen dituela, irakur dezakegu Auspoo-ren 54-garren liburuxkan;

— Notizi bat nigana — Nafar aldetikan, — bizi geran, galdezka — guregatikan, — Albitxuar batekin — Lekunberrikan, — guk ere goraintziak, geran errikan, — toki onetikan, — Amezketatikan — Ferrandogatikana, — kantuzko plaitikan, — nagusi uste diat, — zuengatikana —

Gero beste bi hauek:
— Zabala ta Ferrando, — nafatar birekin — lauork ez gaituk asko — izango irekin — mendeen gaituala — jakinduriakinezdik ondo ematen — panparerriakin — nai badek nerekin — natz Zabalarrekin — gusto onarekin apusturik egin — guk sendatuko degu — inun badek min —

— Lekunberritarra zan — agure zar ura — ona izan da bafia — orain galdu da — aspaldia jaitoa da — gaixoa mundura — ariguaz txarrikan etzala burura, — nun da nafar ura? — barrandik bero da, — orain du denbora, — betor nere ondora, — zein geiagoa geran — ezagungo da.

Urrengo bertsun irakurtzen den Ostozko donarnek zitu itxuririk; nik uste Oskozko donarrek beharko duela (el solteron de Osoz):

— Ostozko donarnek — artu digu gala, — koplaririk oberena — an dagoala, — guk berriz uste degu — oheak gerala, — informiak e-mango — ditut bereala — izan ere ala — itzegin dezala — gizonak bezala — ixildu bestela — gurekin luzituko — ezdek orrela —

Hernaniko Txabalategik berriz, bertsu hau kantatu zuen:

— Ferrando ta Zabala — erri batekoak — badakit zeratela — koplari bapok — Ez izanagatikana — zuek añaok — gu ere egin ginduzen — zerbait Jaungoikoak, — Lengo apustukoak, — Nafar-errikoak, — Lekunberrikoak — etziran pitsoak, — askoz oheak gaitik — Hernanikoak —

Perrando ta bere geroiko bertsulariak beraz, saioak ibili zituzten nafarrekin. — Bukatuko dugu kontu aldi hau, Perrandoren bi pasadizoekin, toki berean artuak.

BABA EGOSIAK

Mutil gazte batek, sosik ez eta, ostatu batean lau arrautzen zorra utzi omen zuen. Gero Ameriketara joan eta urte multzo baten buruko, aberastu; indiano bat egirik, errira itzuli zen eta ostatuak zorra kitaztea gogoratu zitzaion. Ostalarika kontent, asten da espaldiko kontuak ateratzen eta honela dio: zuk jan lau arrautze haletatik lau txita aterako nituen, eta lau txita horietatik, zortzi urtean buruan, bostean oillo aterako ziren; bina pezeta egiten badugu, milla pezeta izanen da kontua, oker epanzango.

Indianoak, arriturik, etzituela ordainduko erresponlatzen dako eta etzabaia auzitara eraman zuen. Bakotxak gizon zuhur bana izendatzeko egin zuten, eta jueza irugarren. Ostalarika legezoin famatu bat deitu zuten eta amerikanoak, Perrando amezketarra.

Amezketako zuten bilkura eta Perrando ez ageri; be-antetsiak zeudelarik besteak, hara non aliegatzen den Perrando itoka, esanez: —Barka, jaunak; atzo egositako babak, azitako landatzen egon naiz; —Ah kaikua, dio legezoinak, atzo egositako babak ezdute aldatzeko balio; —Ez eta or'ji zortzi urte jandako arrautzeak ere, txitak ateratzeko, esaten du Perrandok.

Iru kredo.— Erriko erretoreak, trufaz esaten dio behin plazan Perrandori; —Nik iru Kredo esan bitartean, ezetz zuk plazara iru itzuli egin baitetz besteak, merendua postura egiten badute.— Perrandok oraindik buelta erdia falta zuelarik egiteko, erretoreak kredoak aktiua zituen; baina Perrando hala ere, iru itzuliak osatu artio ez gelditu. Atsa nekean bukatzen du honek, eta erretoreak esaten dio; —Galdu duzu Perrando; aspaldi errezatuak ditut iru kredoak.— Ez orixe, dio Perrandok, berorek ezditu iru kredo errezatu, kredo bat iru aldi baizik.

A. APAT - ETXEBARRNE

AKULAR SARIA

KONTUA

Egun batez neskatiko bat gan zen pasaitzera eta ikusi zuten andre bat asto gaitan bazoizela eta erran zion:

—Zu neskatikoa, badakizu zer pasatzen den?

—Zer? erran zion neskatikoak.

—Belena sortu da aur bat izena du Jesus eta da Yau-

gokoaren semea.

Andreak bazakien berri hau errana baizion bere gizonak. Zen artzaine eta artzain guzietan berri artakoa errana zion senger batek. Neskatikoak ere nai zuen gan aurraren ikustera bafio italla zen eta ez zakiñen bidea eta zagon nekatur. Andrea bazaien asto gaitan erran zion:

—Zen zaite bada lekue gain dartzut Belengo estalperafio kusteke zein ederra den Jesus Auzua.

Allatu zirelaik Belengo estalperafio neskatikuak inztioin besta, mutikoa Jesus irri egiten zuen.

MARIA SOLEDAD IRTZAUSPE

ERRATZU 9 urte.

AITAREN LARRITASUNA!

Etse batian bizi ziran senar emazte alaba batekin.

Alako batean alaba orri jarri zan estadoan eta amari erran zion. Bañan aitari erratea bildurra ematen zion.

Egun batean aitari orri jarri zan gaixoa eta erratan zun:

—Ekar ezazu medikoa oso min dakat-eta.

Ala ekarri zituen medikoa, eta aterri zan ama bidera eta erratan dio medikoari:

—Gure alabari onela pasatuzten zaio eta orain nola erran behar diogu gizonari gauz orri?

Eta medikok erratan dio:

—Bah, aisa arretlatuko dugu orri!

Eta joatuz da gizon orrengana medikoa, eta esaten dio:

—Zer moduz gizon?

—Ementxe ni Barru onetan mina aundia dakat.

—Bueno, bueno, berelaxe begirituko dugu.

Eta momento baten burun:

—Egin dugu. Ez duzu gaitz txarra, denborarekin sendatuko zaizu.

—Bai Zer daukat bada?

—Hembrax zaude!

—Bai!...! Bada posibile!

—Bai, bai.

A la joan zan medikoa bere etxera eta gizon orri ari zan:

—Jesus, Jesus, au lotsal!

Alaba etorri zan kuartora eta erratan dio.

—Zer duzu, aita?

—Badakizu zer esan ditau medikoak?

—Zer esan dizu bada?

—Hembrax nagol! Jesus, Jesus, Jesus...

Eta alabek erratan dio orduan:

—Ixo, Ixo, aita, ni ere ala naiz.

—Iria nunbait orduñ nik zer egin behar dinat?

—Ixo, aita, zerbait egingo dugu.

—Bai, ik egingo den Jesus, Jesus, nik zer egin behar dinat!

Esaiotzu, esaiotzu amari etortzeko.

Ama etortritzen da eta erratan dio:

—Zer esan dizu medikoak?

—Hembrax nagola ez didan erran bada! Orrelakorik aditu duzu noizbait?

Ez dut aditu bañan zer nai duzu, Gure Jaungoikoak milagroak egiten ditu, eta...

—Bai, ez dut olako milagrorik aditu. Orrela behinepein apurto ederrak eraman eta sendatu zen gure gizon gizaioa.

Maria Lourdes MARITXALAR

Amabi urtekoa.

LESACA

LATXAGA